

Behandeling speendiarree bemoeilijkt sinds zinkverbod

Tekst: Marlida Giesen - AdVee Dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

Op vrijwel elk bedrijf zien we speendiarree. Zonder de mogelijkheid van zink is het echter een lastig te bestrijden probleem, dat vaak gepaard gaat met een hoger antibioticaverbruik. Per bedrijf verschilt het plan van aanpak, terwijl vaccinatie ook niet direct resultaat oplevert.

Diarree na het spenen is een veel voorkomend probleem. Als we kritisch rondkijken zijn er maar weinig bedrijven waar na spenen geheel geen dunne mest te zien is. De risicofactoren zijn meestal wel bekend, maar zitten in het systeem gesloten. Voor de volledigheid laten we ze toch nog even de revue passeren. Factoren zijn het ad hoc weghalen van de big bij de zeug (en dus ook het wegvallen van de melk in de voeding), het verplaatsen van de big naar een andere afdeling, al dan niet in combinatie met transport. Daarnaast heb je vaak nog het mengen van tomen na spenen. Behalve het verspreiden van een infectie veroorzaakt dit agressie en stress gedurende de eerste 48 uur na het spenen. Verder moet bij jonge biggen de zoutzuurproductie nog op gang komen en kunnen ze mede daardoor plantaardige eiwitten nog niet goed verteren. Ook de voeropname voor het spenen speelt een grote rol. Hierdoor wordt de aanmaak van enzymen al voor het spenen op gang gebracht en past de darmflora zich aan.

Tot 1 januari 2018 was de speendiarree/- dip in voorkomende gevallen vaak op te lossen met een toevoeging van zink door het speenbiggenvoer, maar vanaf die datum is dat in Nederland verboden. Sindsdien worden op bedrijven weer vaker antibiotica ingezet, maar dat kan hooguit een tijdelijke oplossing zijn. We zien vaak dat de diarree niet het grootste probleem is, maar dat er tevens een hoestje/niesje inkomt, er meer ondereind in het koppel komt en dat er bv. smeerpokken achteraan komen, terwijl je die anders niet ziet op het bedrijf.

Praktijkcasus

Dit speelde ook op een bedrijf met ruim 500 zeugen, waar het grootste deel van de biggen verkocht worden en arbeid een beperkende factor is. Sinds er geen zink meer gebruikt wordt, zien we dat er dunne mest ontstaat vanaf de 3e dag na het spenen. Als we dan geen antibiotica inzetten vallen

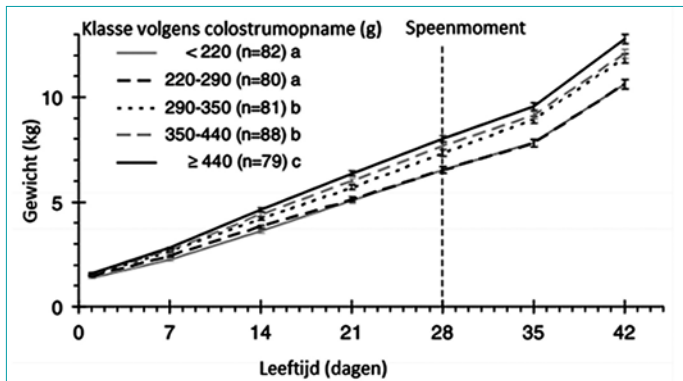
Ook hebben we een week geëxperimenteerd met choice feeding, de gespeende biggen hebben dan de keus uit de speenkorrel in de bakjes of de biggenkorrel in de troggen. We zagen dat de zwaarste biggen voor de biggenkorrel kozen en het hier goed op deden.

De lichtste biggen in de toom blijken op het praktijkbedrijf het meest vatbaar voor speenbigdiarree.

ze vanaf de 5e dag helemaal terug. De uitval is dan verhoogd, maar de grootste schade wordt veroorzaakt door het ondereind dat ontstaat. In overleg met de voerforlichter zijn er diverse voerveranderingen geprobeerd. Maar het probleem bleef hetzelfde. De voeropname voor het spenen is gemiddeld genomen goed. Wanneer er bij voerwijzigingen minder voer werd opgenomen in de kraamstal, werden de problemen na het spenen erger.

Ook hebben we een week geëxperimenteerd met choice feeding, de gespeende biggen hebben dan de keus uit de speenkorrel in de bakjes of de biggenkorrel in de troggen. We zagen dat de zwaarste biggen voor de biggenkorrel kozen en het hier goed op deden. Het probleem bleef echter

Figuur 1: Groei van biggen ingedeeld volgens verschillende klassen van biestopname (g) vanaf geboorte tot t24, geldig voor levende biggen met een leeftijd van 42 dagen. Weergegeven data zijn LSM gecorrigeerd voor geboortegewicht en toomeffecten ± S.E. Verschillende letters rechts van de biestopnameklassen wijzen significante verschillen ($P < 0,05$) aan op dag 21, 28, 35 en 42 (Devillers et al., 2011).

hetzelfde, de zwaarste biggen kwamen de speendip redelijk door, maar de lichtere vielen iedere keer weer terug.

De biggen worden op dit bedrijf bij het spenen volledig gemengd, beer-tjes en geltjes worden apart opgelegd en ze worden gesorteerd naar gewicht. Hierdoor meng je koppels met een eventuele besmetting of een mindere weerstand natuurlijk door de hele afdeling. Maar zoals gezegd is het hier arbeidstechnisch vooralsnog niet te veranderen. Ook worden er – vanwege kraamstalbezetting – regelmatig biggen op drie weken leeftijd gespeend. Voorheen werden deze biggen gemengd met de gespeende biggen van 4 weken oud; dit kan ook een rol spelen in de problematiek. Daarom worden de biggen die op 3 weken gespeend worden nu wel apart gehouden, maar verder wordt alles wel gemengd en gesorteerd.

Diagnose

We hebben onbehandelde biggen ingestuurd naar de Gezondheidsdienst voor Dieren. Hier werd de diagnose enterotoxicoze gesteld veroorzaakt door *E. coli* aangetoond met F4 virulentiefactoren. Bij mestonderzoek op het bedrijf hebben we ook F18 aangetoond.

Mede hierom, en omdat het mogelijk bleek om de enting via de bakjes toe te dienen, is de veehouder met een orale vaccinatie begonnen. Met tot op

Tot 1 januari 2018 was de speendiarree/- dip in voorkomende gevallen vaak op te lossen met een toevoeging van zink door het speenbiggenvoer, maar vanaf die datum is dat in Nederland verboden. Sindsdien worden op bedrijven weer vaker antibiotica ingezet.

Via drinkbakjes worden de biggen gevaccineerd.

heden geen resultaat. De lichtste biggen blijven problemen houden. We hebben overleg gehad en ondersteuning gekregen door de dierenarts van de desbetreffende firma. De werking van het vaccin is een vermindering van de klachten, maar het voorkomt de diarree niet volledig. Daarom kan het tot ongeveer 6 weken duren voordat de problemen minder worden. De infectiedruk neemt in deze periode af doordat er steeds minder onbeschermd biggen op de batterij liggen. Dus we moeten nog even geduld hebben.

Betere biestopname

Wat we steeds zien is dat de lichtste biggen de meeste problemen krijgen. Daarom kijken we nu hoe we kunnen zorgen voor minder lichte biggen. Bij de grootste tomen worden al wel biggen apart gezet als de zeug bijna klaar is met werpen, zodat de anderen ook voldoende biest kunnen drinken. Daarom overwegen we nu om bij alle tomen te starten met split suckling. Als de zeug bijna klaar is met werpen kies je de 5-6 eerstgeborene biggen uit om apart te zetten. Let op: droge navels en goed gevulde biggen. Figuur 1 maakt duidelijk dat een betere biestopname resulteert in zwaardere gewichten rondom het speenmoment.

Verschillende factoren kunnen dit verband tussen biestopname en groei helpen verklaren. Als eerste is het zo dat biggen die grote hoeveelheden biest consumeren, voldoen in hun nutritionele behoeften en later grote hoeveelheden melk zullen blijven opnemen doordat ze steeds sterker en vitaler worden. Een andere factor die een rol kan spelen is het feit dat biest rijk is aan bioactieve componenten, inclusief groeifactoren. Deze componenten zorgen voor een goede gastro-intestinale ontwikkeling waardoor nutriënten beter opgenomen worden.

Als dit artikel verschijnt weten we inmiddels het resultaat van de vaccinaties. Maar tot zolang gaan we door met het aanpakken van de verbeterpunten, voor zover het praktisch uitvoerbaar en haalbaar is op dit bedrijf.